

A VERSENYKÉPESSÉG FEJLŐDÉSTÖRTÉNETÉNEK FŐBB IRÁNYZATAI

Nagy Tünde Orsolya

Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Debrecen, Magyarország
nagy.tunde@econ.unideb.hu

A verseny fogalmának előtérbe kerülése a 19. századhoz köthető, a versenyképesség pedig a század végén került a köztudatba az Ágazati Versenyképességi Bizottság tevékenységéhez kötődően. Ronald Reagan 1979-ben publikálta a „How Competitive Forces Shape Strategy” című művét, meghatározva az iparági versenyt befolyásoló 5 erőt, így adva keretrendszert az iparági analízisek számára. A '80-as évektől kezdődően egyre több versenyképességgel foglalkozó tudományos mű jelent meg, melyekben eltérő szinteken azonosították a versenyképességet a kutatók, mely szintekhez természetesen eltérő versenyképességi meghatározások kapcsolódtak.

A versenyképesség fogalmi meghatározása kapcsán két fő megközelítést indokolt elkülöníteni, a közgazdasági, valamint a gazdálkodástudományi megközelítést. A közgazdasági megközelítés főbb képviselői Smith, Ricardo, Hechscher, Ohlin, valamint Krugman. A gazdálkodástudományi megközelítés legfőbb képviselője pedig Porter. Míg a közgazdasági megközelítés során fogalmi pontosításra törekedtek, abszolút és komparatív előnyökben gondolkodtak, addig a gazdálkodástudományi megközelítések során már a kompetitív előnyök kerültek előtérbe, a versenyképesség javítására szolgáló javaslatokat tettek.

A versenyképességi megközelítések közül vannak átfogók, amelyek általános értelemben vizsgálják a versenyképesség fő összefüggéseit, ilyen például a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) megközelítése, amely a relatíve magas jövedelmezőségi és foglalkoztatási szinttel azonosítja a versenyképességet valamennyi (nemzetközi, országos, regionális, iparági, illetve vállalati) szinten. Az átfogó megközelítések mellett azonban meghatározó azoknak a tudományos munkáknak a túlsúlya, amelyek egy-egy szinten tartják csupán indokoltnak a versenyképesség fogalmi meghatározását, illetve a versenyképességet befolyásoló főbb tényezők azonosítását.

A különböző versenyképességi szintekhez eltérő mérési modellek kapcsolódnak. Országos, illetve nemzetközi szinten általában célország központúan vagy célország nélküli megközelítéssel készülnek a versenyképességi összehasonlítások. Az előbbi esetében az adott ország végez felméréseket a saját versenyképességének megállapítására, ilyen például a Gazdaságkutató Intézet által 2006-ban végzett vizsgálat, mely során 162 mutató mentén hasonlítottak össze 19 országot Magyarország jellemzőivel. A célország nélküli versenyképességi összehasonlításokat nemzetközi szervezetek végeznek, mint például az IMD (International Institute for Management Development) vagy a WEF (World Economic Forum).

Regionális szinten az Európai Unió regionális versenyképességi indexe (RCI) a meghatározó, mely három évente kerül megállapításra. Vállalati szinten meghatározó például a Chikán Attila és kutatótársai által létrehozott Vállalati Versenyképességi Index vagy a Bodó Borbála nevéhez fűződő Versenyképességi Index, illetve Némethné Gál Andrea kis- és középvállalatok versenyképességi faktoraira fókuszáló versenyképességi modellje.

Kulcsszavak: versenyképesség, versenyképességi szintek, versenyképességi tényezők